

AMKE

Ammattiosaamisen kehittämissyhdystys

Ammattiosaamisen barometri 2019

Sisältö

Esipuhe	3
Keskeiset viestit	4
Näin ammattiosaamisen barometri tehtiin	5
Kehitysnäkymät varovaisen myönteiset	6
Ratkaisijana monissa yhteiskuntaa ravisuttavissa muutoksissa	9
Uusi rahoitusjärjestelmä peruseriaatteiltaan toimiva	15
Ammatillisen koulutuksen toimintojen kehitysnäkymät	18
Henkilöstömäärä ennallaan	20
Toimitilojen neliömäärä vähenee	22
Työelämäyhteistyö vahvistuu entisestään	22
Yhteistyö ammattikorkeakoulujen kanssa tiivistyy	26
Yhteistyötä yliopistojen kanssa vaihtelevasti	28

Tekijä Satu Ågren, johtava asiantuntija, AMKE ry
Haastattelut Petja Sairanen, lehtori,
HAAGA-HELIA ammatillinen opettajakorkeakoulu
Ulkoasu Anna Mattsson, Mattsson & Mattsson

Esipuhe

Ammatillisen koulutuksen uusi lainsäädäntö on ollut voimassa vuoden 2018 alusta alkaen. Uudistus oli välttämätön, jotta ammatillinen koulutus pystyy vastaamaan opiskelija- ja työnantaja-asiakkaiden yhä monimuotoisempiin tarpeisiin. Uudistuksen toimeenpanoa ovat vaikeuttaneet viime vuosien mittavat rahoitusleikkaukset ja samanaikaisesti voimakkaasti kasvaneet opiskelijamäärät.

Antti Rinteen hallituksen tavoitteena on nostaa työllisyysaste 75 prosenttiin. Amatillisella koulutuksella on keskeinen rooli tavoitteen saavuttamisessa, sillä merkittävä osa uudesta työstä syntyy ammattiosaajien varaan. Uusien osaajien kouluttaminen ja työikäisten osaamisen uudistaminen ovat keskeisiä kasvun tekijöitä. Amatillinen koulutus tukee myös yrittäjyyden syntymistä.

Ammattiosaamisen kehittämissyhdistys AMKE ry:n toteuttama ammattiosaamisen barometri kuvaa koulutuksen järjestäjien näkemyksiä meneillään olevista muutoksista ja ammatillisen koulutuksen tulevaisuudesta. Tarkastelujaksona ovat vuodet 2019–2023. Kyselyn vastausprosentti oli 82, joten tulokset kuvaavat luotettavasti AMKEN jäsenistön näkemyksiä.

Kiitos kaikille kyselyyn vastanneille ja haastatteluun osallistuneille arvokkaasta panoksestanne.

Helsingissä marraskuun 12. päivänä 2019

Leena Linnainmaa

Ammattiosaamisen kehittämissyhdistys AMKE ry
hallituksen puheenjohtaja

Keskeiset viestit

Ammatillisen koulutuksen järjestäjät arvioivat syksyllä 2019 toteutuksessa ammattiosaamisen barometrissä ammatillisen koulutuksen tulevaisuuden näkymät valoisampana kuin vuoden 2014 barometrissä. Järjestäjät pitävät vuoden 2018 alussa voimaan tullutta ammatillisen koulutuksen uudistusta välttämättömänä ja sen katsotaan antavan aiempaa paremmat mahdollisuudet vastata työelämän ja opiskelijoiden tarpeisiin.

Uudistuksen toimeenpanoa ovat kuitenkin varjostaneet vuosina 2013-2018 toteutetut yli 300 miljoonan euron rahoitusleikkaukset. Samaan aikaan opiskelijamäärät ovat kasvaneet 16 prosenttia. Vaikka Rinteen hallitusohjelmaan on kirjattu noin 235 miljoonan euron kertaluonteiset lisäykset ammatilliseen koulutukseen, jatkuu koulutuksen järjestäjien taloudellinen epävarmuus myös tulevina vuosina. Lisärahoitus ja aiempaa suurempi osuus yleiskatteellisesta perusrahoituksesta jaetaan koulutuksen järjestäjille erillishauilla. Rahoituksen ennakoimattomuus, määräaikaisuus ja sen pohjautuminen liiaksi hakuihin vaikeuttavat toiminnan pitkäjänteistä kehittämistä ammatillisen koulutuksen uudistuksen tavoitteiden mukaisesti sekä aiheuttavat kohtuutonta hallinnollista taakkaa.

Perusrahoituksessa vaje on vähintään 100 miljoonaa euroa vuositasolla. Vaje kasvaa edelleen, sillä rahoitus ei riitä kattamaan yleisestä kustannustason noususta aiheutuvia menoja, koulutuksen järjestäjien velvoitteita ja yhä moninaisempia asiakkaiden tarpeita. Monella järjestäjällä on myös toimitilojen korjaus- ja uudisrakentamiseen liittyviä investointitarpeita. Kehitys uhkaa johtaa siihen, että osa järjestäjistä joutuu hakemaan säästöjä vielä tulevinakin vuosina taloutensa tasapainottamiseksi.

Koulutuksen järjestäjät pitävät uutta, vuonna 2022 kokonaisuudessaan voimaan tulevaa rahoitusjärjestelmää peruseriaatteiltaan hyvänä. Näkemykset jakautuvat kuitenkin siinä, miten järjestelmä tukee sille asetettujen eri tavoitteiden toteutumista. Rahoitusjärjestelmän toimivuus tulee arvioida, kun sen käytöstä on enemmän kokemusta.

Kun rahoitusjärjestelmällä tavoitellaan koulutuksen järjestäjien toiminnan parempaa vaikuttavuutta, olisi luontevaa purkaa koulutuksen järjestämiseen liittyvää tarpeetonta sääntelyä. Esimerkiksi luopuminen vieraskielisen ammatillisen tutkintokoulutuksen lupamenettelystä sujuvoittaisi maahanmuuttajien työllistymispolkuja ja olisi konkreettinen keino työelämän osaaajapulaan vastaamisessa.

Henkilöstömäärän ennakoidaan pysyvän lähivuosina pääosin nykytasolla. Suhteellisesti eniten henkilöstön lisäystarvetta on opiskelijahuollossa, myös opetus- ja ohjaustehtävissä toimivan henkilöstön määrää tullee kasvamaan.

Ammatillinen koulutus on keskeisessä roolissa, kun ratkaistaan muun muassa väestön ikääntymisestä, teknologisesta kehityksestä sekä työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaannosta aiheutuvia osaaaja- ja osaamistarpeita. Jatkuvan oppimisen tarve kasvaa ja luo kysyntää uudensille koulutustuotteille ja -palveluille.

Uusi ammatillinen tarjoaa monia keinoja räätälöidä asiakaslähtöisiä ratkaisuja, kuten rekrytointipalveluja, henkilöstön kehittämistä ja tukea johtamiseen. Tämä edellyttää koulutuksen järjestäjiltä muutoskyvykkyyttä uudistaa ja kehittää omaa toimintaansa. Tarvitaan jatkuvaa työelämän ja koulutuksen vuoropuhelua, joka synnyttää molempia osapuolia hyödyttävää ja kehittävää vastavuoroista kumppanuutta. ◇

Näin ammattiosaamisen barometri tehtiin

Ammattiosaamisen kehittämissyhdystys AMKE ry toteutti alkusyksystä 2019 ammattiosaamisen barometri -kyselyn jäsenilleen. Selvityksestä saatu tieto tukee ammatillisen koulutuksen kehittämistä ja edunvalvontaa. Barometri on toteutettu kerran aikaisemmin, vuonna 2014.

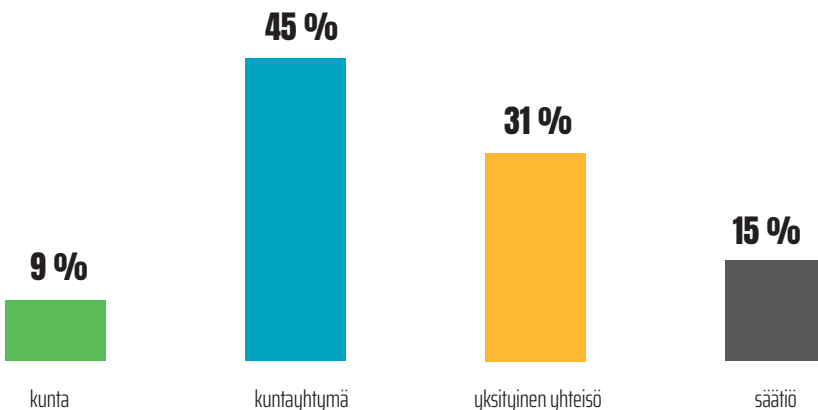
Kyselyllä selvitettiin koulutuksen järjestäjien näkemyksiä erilaisista toimintaan vaikuttavista muutostekijöistä, rahoitusjärjestelmän toimivuudesta sekä toimintojen, henkilöstömäärän, toimittila- ja oppimisympäristöratkaisujen, työelämäyhteistyön ja korkeakoulu yhteistyön kehityksestä. Tarkastelujakso on meneillään oleva hallituskausi vuodet 2019–2023.

Kysely lähetettiin kaikille AMKEN jäsenille. Vastausaika oli 12.8.–13.9. Kyselyyn vastasi 69 koulutuksen järjestäjää eli vastausaktiivisuus oli 82 prosenttia. Vastajat edustavat kattavasti ammatillisen koulutuksen järjestäjäkenttää alueellisesti ja organisaatiomuodon mukaan. AMKEN jäsenistö muodostuu 84 ammatillisen koulutuksen järjestäjästä. Jäsenet kouluttavat lähes 96 prosenttia ammattiin opiskelevista aikuisista ja nuorista.

Kyselyn tietoja syvennettiin haastatteluin. Haastatteluilla haluttiin tuoda esiin ammatillisen koulutuksen monipuolista osaamista ja toimintaa. ◇

Taulukko 1

Vastajat organisaatiomuodon mukaan (%)

Kehitysnäkymät varovaisen myönteiset

Ammatillisen koulutuksen uudistus

Ammatillisen koulutuksen lainsäädäntö uudistettiin vuoden 2018 alusta:

- lähtökohtana osaamisperustaisuus ja asiakaslähtöisyys
- jokaiselle opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma HOKS
- varmistetaan opiskelijoiden yksilölliset opintopolut
- tavoitteena lisätä työelämässä oppimista
- tutkintojen määrää vähennettiin yli 350:stä 164:ään
- rahoitusjärjestelmä uudistui
- nuorten ja aikuisten koulutus yhdistettiin yhdeksi laiksi

Ammattiosaamisen barometrissä koulutuksen järjestäjiä pyydettiin arvioimaan yleisesti ammatillisen koulutuksen kehitysnäkymiä vuonna 2023 verrattuna vuoteen 2019. Vastaajista 30 prosenttia arvioi koulutuksen kehitysnäkymien paranevan tarkastelussa olevalla ajanjaksolla. Joka viides ennakoii niiden heikkenevän, puolet pysyvän ennallaan.

Vertailu vuoden 2014 barometrin tuloksiin osoittaa, että koulutuksen järjestäjät arvioivat nyt kehitysnäkymät myönteisempänä kuin viisi vuotta sitten. Vuonna 2014 vastaajista 11 prosenttia uskoi koulutuksen kehitysnäkymien paranevan, 59 prosenttia heikkenevän ja 30 prosenttia arvioi niiden pysyvän ennallaan.

Reformi tavoitteiltaan hyvä, toimeenpanoa vaikeuttaneet rahoitusleikkaukset

Koulutuksen järjestäjät pitävät vuoden 2018 alussa voimaan tullutta ammatillisen koulu-

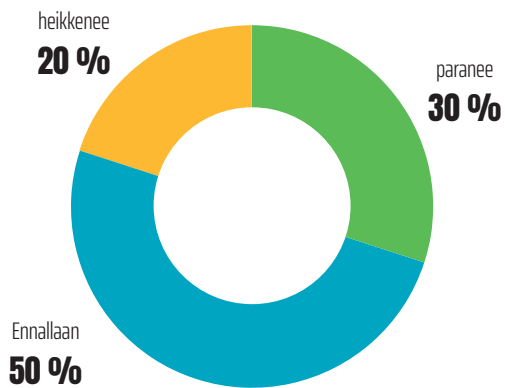
tuksen uudistusta välttämättömänä ja tavoitteiltaan hyvänä. Toimeenpano on vielä kesken ja järjestäjät ovat siinä hyvin eri vaiheissa. Vastaajat uskovat, että vuonna 2023 uuden toimintakulttuurin ja reformin myönteiset vaikutukset näkyvät jo laajasti opiskelijoille, työelämälle ja oppilaitoksen työyhteisölle.

Ammatillisen koulutuksen reformi on lähihistorian suurin koulutusuudistus. Toimintaa ovat kuormittaneet viime vuosina myös monet muut yhtäaikaisesti meneillään olevat muutokset. Uusi rahoitusjärjestelmä tulee käyttöön kokonaisuudessaan vuonna 2022. Muutos entiseen on merkittävä ja uudistuksen vaikutukset taloudellisiin toimintaedellytyksiin huolestuttavat monia koulutuksen järjestäjiä. Tällä hetkellä käynnissä on myös uuden työaikajärjestelmän käyttöönotto. Amatillisten oppilaitosten opetushenkilöstö siirtyy vuosityöaikajärjestelmään 1.8.2020 mennessä.

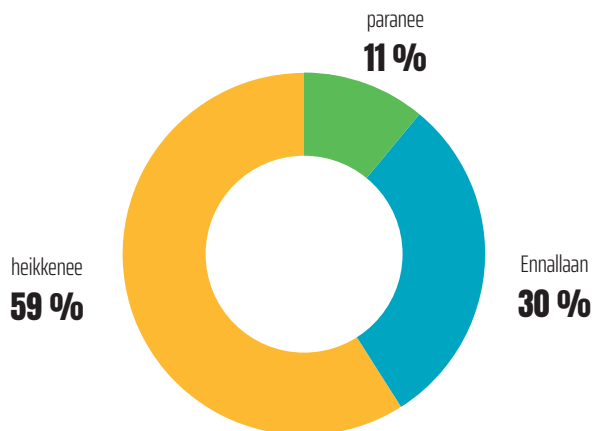
Ammatillisen koulutuksen uudistuksen toimeenpanoa ovat vaikeuttaneet samaan aikaan ►

Arvio ammatillisen koulutuksen kehitysnäkymistä vuonna 2019 ja 2014 (%)

VUOSI 2019

VUOSI 2014

toteutetut mittavat rahoitusleikkaukset. Vuosina 2013-2017 rahoitusta on supistettu yhteensä 310 miljoonaa euroa, minkä seurauksena kaikki koulutuksen järjestäjät ovat sopeuttaneet toimintaansa. Osa järjestäjistä joutuu hakemaan säästöjä vielä tulevinakin vuosina taloutensa tasapainottamiseksi.

Rahoituksen ennustettavuuden puute ja riittämättömyys huolestuttavat

Keskeisimpänä rahoitukseen liittyvänä ongelmana vastaajat pitivät sen ennakoitavuuden puutetta. Nyt uhkana on, että rahoituksen lisäykset jäävät määräaikaisiksi, riittämättömiksi ja liian kapeasti kohdennetuiksi. Tämä olisi vahingollista taloudellisesti kestävä ja toiminnan pitkäjänteisen kehittämisen kannalta. Koulutuksen järjestäjien vahvana viestinä on, että rahoituksen lisäykset tulee kohdentaa perusrahoitukseen.

Osa vastaajista on varovaisen toiveikkaita rahoituksen kasvusta meneillään olevalla hallituskaudella tai sen pysymisestä vähintään nykytasolla. Osa vastaajista taas uskoo rahoituksen kasvavan lähivuosina hieman. Se ei kuitenkaan riitä paikkaamaan tilannetta, kun otetaan huomioon aiempien vuosien mittavat leikkaukset, monella tapaa pirstaloitunut kenttä sekä järjestäjien heterogeeniset tarpeet. Yleisenä näkemyksenä on, että mikäli talouskasvu hidastuu ja työ-

lisyys ei kasva suotuisasti, voivat hallitusohjelman koulutuslupaukset jäädä lunastamatta.

Järjestäjien pelkäävät, että rahoitus ei pysy kasvavien kustannusten perässä. Monella koulutuksen järjestäjällä on esimerkiksi toimitiloihin ja oppimisympäristöihin liittyviä investointitarpeita. Niin ikään ammatillisen koulutuksen uudistuksen edellyttämä yksilöllisyys opiskelijalle vaatii huomattavasti enemmän resursseja kuin perinteisen ryhmämuotoisen koulutuksen toteuttaminen. Tätä ei ole riittävästi otettu huomioon nykyisessä rahoituksessa.

Jatkuva oppiminen lisää ammatillisen koulutuksen kysyntää

Vastaajat arvioivat, että tarve ammatilliselle koulutukselle kasvaa vuotta 2023 kohti mentäessä. Nuorten ikäluokka pienenee etenkin muuttotappioalueilla, mutta jatkuvan haun kautta koulutukseen hakeutuu opiskelijoita merkittävästi aiempaa enemmän. Aikuisväestöllä tarve täydentää, uudistaa ja päivittää osaamista kasvaa teknologisen kehityksen sekä työn ja työn tekemisen tapojen muuttuessa. Ammatti- ja erikoisammattitutkintojen ja niiden osien katsotaan olevan tärkeässä roolissa työuran aikaisessa osaamisen kehittämisessä. Vastaajien mukaan näiden tutkintotyypin rahoitus ei kata aiheutuvia kustannuksia. Myös jatkuvan oppimisen resurssit tulisi varmistaa ammatillisessa koulutuksessa. ◇

Aikuisväestöllä tarve täydentää, uudistaa ja päivittää osaamista kasvaa teknologisen kehityksen sekä työn ja työn tekemisen tapojen muuttuessa.

Ratkaisijana monissa yhteiskuntaa ravisuttavissa muutoksissa

Monet toimintaympäristössä tapahtuvat suuret muutokset vaikuttavat ammatilliseen koulutukseen. Koulutuksen järjestäjiä pyydettiin arvioimaan eri muutosvoimien vaikutusta toimintaansa vuosina 2019-2023.

Ammattien ja osaamistarpeiden muutos

Lähes 80 prosenttia koulutuksen järjestäjistä arvioi, että ammattien ja osaamistarpeiden muutoksilla on myönteisiä tai hyvin myönteisiä vaikutuksia heidän toimintaansa. Työelämän muutos lisää jatkuvan oppimisen tarvetta ja luo kysyntää uudenaikaisille koulutustuotteille ja -palveluille. Tämä edellyttää koulutuksen järjestäjiltä kyvykkyyttä uudistaa ja kehittää omaa toimintaansa. Kyky ennakoita ja ymmärtää murroksia korostuu.

Maahanmuutto

Vastaajista 70 prosenttia on sitä mieltä, että maahanmuutolla on lähivuosina hyvin myönteisiä tai myönteisiä vaikutuksia heidän toimintaansa. Maahanmuuttoa tarvitaan eri puolilla Suomea ratkaisemaan osaajapulaa, kun väestö ikääntyy, syntyvyys laskee ja huoltosuhde heikkenee. Tämä lisää ammatillisen koulutuksen kysyntää. Muun muassa työvoimakoulutuksen, kotoutumiskoulutusten ja ammatilliseen koulutukseen valmistavan koulutuksen (VALMA) tarve kasvaa.

Vastaajat toteavat, että nykyistä laajempi englanninkielinen tutkintotarjonta ammatillisessa koulutuksessa sujuvoittaisi maahanmuuttajien työllistymispolkuja ja vahvistaisi ulkomaa-laisten osaajien kotoutumista Suomeen.

Työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaanto

Työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaanto-ongelma on jatkuva ja sitä vauhdittaa muun muassa

teknologisen kehityksen muutoksen nopeus. Koulutuksen järjestäjistä 60 prosenttia arvioi, että kohtaantoon liittyvillä haasteilla on hyvin myönteisiä tai myönteisiä vaikutuksia heidän toimintaansa.

Ammatillisella koulutuksella on keskeinen rooli kohtaanto-ongelmien ratkaisemisessa. Uusi ammatillinen koulutus tarjoaa tähän monipuolisia keinoja, kuten tutkinnon osat tai tätä pienemmät kokonaisuudet. Koulutuspalveluiden osuvuuden varmistaminen edellyttää kuitenkin jatkuvaa työelämän ja koulutuksen välistä vuoropuhelua.

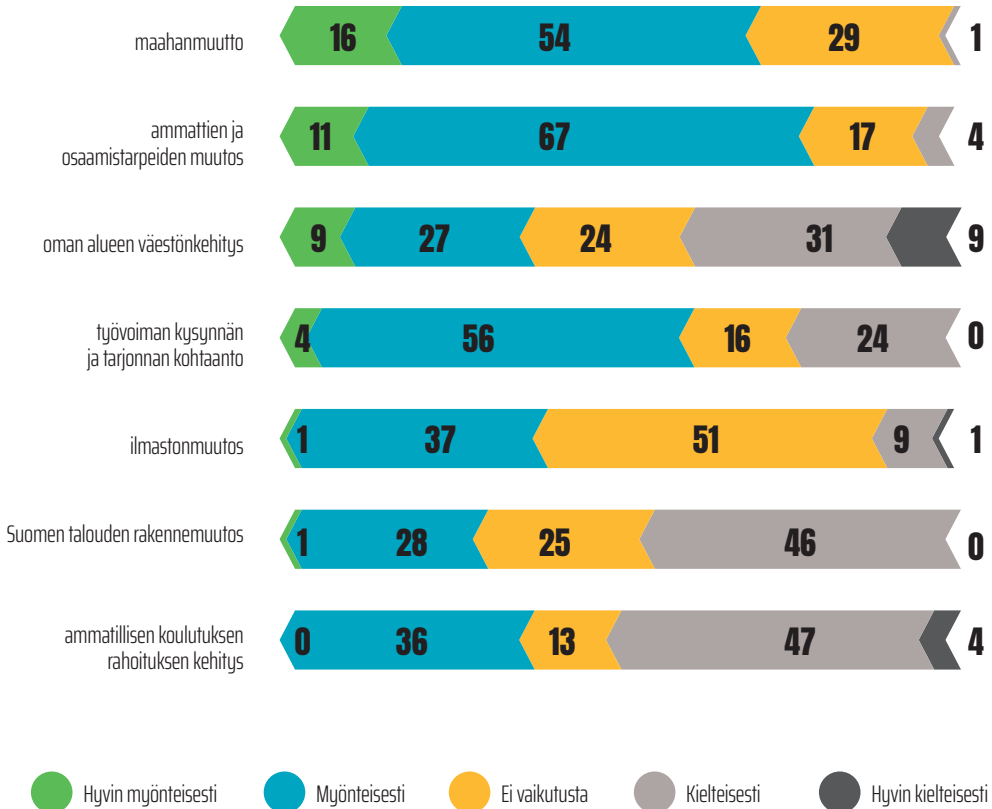
Jatkuvan oppimisen korostuessa vastaajat uskovat metataitojen vahvistamisen nousevan koulutuksen järjestäjien uudeksi perustehtäväksi. Metataidoilla tarkoitetaan esimerkiksi oppimisen taitoa, elämähallintataitoa, vuorovaikutustaitoa ja luovaa ongelmaratkaisutaitoa.

Neljännes koulutuksen järjestäjistä katsoo, että työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaannon haasteet vaikuttavat kielteisesti heidän toimintaansa. Eräille työvoimapulasta kärsiville aloille on erittäin vaikeaa saada koulutettavia. Työelämän tarpeet ja opiskelijoiden vapaa hakeutumisoikeus itseään kiinnostavalle alalle eivät aina kohtaa. Ammatilliseen koulutukseen tai yksittäisiin toimialoihin kohdistuvalla kielteisellä mediajulkisuudella on vaikutusta hakijamääriin. Tämä vaikeuttaa entisestään kohtaanto-ongelmien ratkaisemista.

Oman alueen väestökehitys

Eri muutosvoimien tarkastelussa oman alueen väestökehitys jakaa selkeimmin koulutuksen järjestäjien näkemykset kahtia. Niihin, jotka ennakoivat oman alueen väestökehityksen vaikutusten olevan myönteisiä sekä niihin, jotka ennakoivat vaikutusten olevan kielteisiä.

Eri muutosvoimien vaikutus ammatilliseen koulutukseen vuosina 2019-2023 (%)

Koulutuksen järjestäjistä 36 prosenttia arvioi alueen väestökehityksen vaikutusten olevan lähivuosina hyvin myönteisiä tai myönteisiä. Näistä koulutuksen järjestäjistä lähes kaikki toimivat Uudenmaan, Tampereen tai Turun seudulla. Seudut ovat muuttovoittoalueita, joissa ennakoidaan väestön voimakasta kasvua pitkälle tulevaisuuteen. Ulkomaa-

laistaustaisten osuus väestön kasvusta on suuri.

Koulutuksen järjestäjistä 40 prosenttia arvioi alueen väestökehityksen vaikutusten olevan kielteisiä tai hyvin kielteisiä. Vastaajien mukaan muuttotappio alueella jatkuu, nuorten ikäluokat pienenevät ja koulutus kohdistuu yhä enemmän aikuisiin. Vaikutuksiltaan kielteisinä alueen väes-

Maahanmuuttajat joustavasti työelämään Pirkanmaalla

Pirkanmaalla on saavutettu erinomaisia tuloksia maahanmuuttajien työllistymisessä. Tampereen Aikuiskoulutuskeskus (TAKK), Silta-Valmennusyhdistys ry ja Tampereen ammatikorkeakoulu (TAMK) toimivat yhdessä maahanmuuttajien työllistymistä edistävän KIITO-hankkeen toteuttajina. Tavoitteena oli luoda uusi työssä kotoutumisen malli.

Avainasemassa olivat maahanmuuttajien ammatillisen osaamisen tunnistaminen ja sopivan yhteistyöyhteyden löytäminen. Puuttuvaa osaamista täydennettiin oppilaitoksessa ja työpaikoilla oppien. Työnantajille hanke oli joustava ja edullinen rekrytointikanava. Pirkanmaalla hankkeeseen osallistui 107 maahanmuuttajaa ja 44 yritystä seitsemältä toimialalta.

- Hankkeen tärkeimpinä oppimisympäristöinä toimivat työpaikat, joissa osallistujat saivat tukea ammatillisen osaamisen ja työssä tarvittavan kielitaidon kehittymiseen, kertoo projektipäällikkö **Ene Härkönen** TAKKista.

Kolmen vuoden aikana kehitettiin porrasmalli, jossa maahanmuuttajan osaamista arvioidaan ja ammatillista kehittymistä seurataan työelämässä. Esimerkiksi irakilainen **Faisal Irsan** sai vakituisen työpaikan

ISS kiinteistöpalveluista jo hankkeen aikana. Hän sai suoritettua työelämässä tarvittavat sertifikaatit ja suunnittelee tulevaisuudessa hakeutuvansa jatko-opintoihin.

Härkösen mukaan hyvien yrityskumppaneiden valikoituminen hankkeeseen varmisti osaltaan onnistumiset työllistymisessä.

- Parhaassa tapauksessa yritykset pystyivät nimeämään opiskelijalle työparin, joka takasi hyvän perehdytyksen ja auttoi suomen kielen oppimista työssä, Härkönen kertoo.

Vaikka työllistymistä tukevia toimenpiteitä on monia, näkee Härkönen haasteena maahanmuuttajien kohdalla henkilökohtaisen ohjauksen ja tuen puutteen.

- Maahanmuuttajalla ei ole tarvittavia verkostoja ja hän tarvitsee intensiivistä tukea löytääkseen itselleen sopivan työllistymispolun.

tönkehityksen arvioivien joukossa on myös suurten kasvukeskusten alueella toimivia koulutuksen järjestäjiä. Väestön kasvaessa koulutuksen järjestäjien välisen kilpailun katsotaan kovenevan entisestään.

Väestön keskittyminen kasvukeskuksiin on jo johtanut tilanteeseen, jossa pulaa osaavasta työvoimasta on sekä suurimmissa kaupungeissa, että

pienillä paikkakunnilla. Vastaajien mukaan ammatillisen koulutuksen järjestäjien ja työelämän on tehtävä yhä tiiviimmin yhteistyötä vetovoiman edistämiseksi. Keskeisenä ratkaisuna tulevaisuudessa yhä vaikeammaksi muuttuvaan ilmiöön on työperäinen maahanmuutto. Tämä varmistaisi tekijät työpaikoille ja asiakkaat ammatillisille oppilaitoksille.

Ilmastonmuutos

Vaikka ilmastonmuutos on ilmiönä kokonaisvai-
kutuksiltaan kielteinen ja aiheuttaa huolta, koulu-
tuksen järjestäjien mukaan sillä voi olla välillisesti
myös myönteisiä vaikutuksia ammatilliseen koulu-
tukseen. Ilmastonmuutoksen torjumiseen tähtää-
vien uusien toimintatapojen ja teknologioiden
kehittäminen luovat kasvua, työpaikkoja ja lisäävät
koulutustarvetta. Tästä syystä vajaa 40 prosenttia
koulutuksen järjestäjistä arvioi, että ilmaston-
muutoksella on myönteisiä vaikutuksia heidän
toimintaansa. Puolet vastaajista on sitä mieltä, että
ilmastonmuutoksella on vaikutuksia heidän toiminta-
taansa, mutta ei vielä merkittävässä määrin tarkaste-
lussa olevalla ajanjaksolla vuosina 2019-2023.

Ilmastonmuutoksen takia monet totutut ajat-
telu- ja toimintatavat ovat muutoksen edessä.
Vastaajat korostavat, että ympäristövastuulli-
suuden tulisi olla itsestään selvä osa oppilaitoksen
arkea. Investointitarpeiden arvioidaan kasvavan,
kun ympäristövaikutukset on huomioitava koko-
naisvaltaisesti toimitila- ja oppimisympäristörat-
kaisuissa, pedagogisissa ratkaisuisissa, oppimateri-
aaleissa ja -välineissä sekä työtavoissa.

Järjestäjien mukaan ilmastonmuutos pakottaa
uudistamaan koulutuksen pedagogisia suuntaviivoja.
Jokaista ammatillista tutkintoa on tarve tarkas-
tella kriittisesti alasta riippumatta kestäväen tule-
vaisuuden näkökulmasta. Opiskelijalle tulee antaa
valmiuksia arvioida ilmastonmuutosta osana omaa
ammattia ja työtä.

Vastaajat nostavat esiin erityisesti nuorten
kokeman ilmastoahdistuksen, joka ilmenee
monilla tulevaisuuspessimismillä lisääntymisenä.
Koulutuksen tehtävänä on kuitenkin rakentaa
luottamusta tulevaan. Sitä syntyy ennen kaikkea
tekojen kautta.

Suomen talouden rakennemuutos

Vastaajista 29 prosenttia arvioi Suomen talouden
rakennemuutoksen vaikuttavan myönteisesti tai
erittäin myönteisesti heidän toimintaansa aika-
välillä 2019-2023. Talouden rakennemuutoksessa
uudet työpaikat syntyvät eri aloille kuin mistä niitä

Ilmastonmuutoksen torjumiseen tähtävien uusien toimintatapojen ja teknologioiden kehittäminen luo kasvua, työpaikkoja ja lisää koulutustarvetta.

katoaa. Toimialojen uudistuminen ja kasvu eivät
tapaudu ilman osaavaa työvoimaa, mikä lisää
tarvetta ammatilliselle koulutukselle. Uusi amma-
tillinen koulutus tarjoaa nopeita ja ketteriä keinoja
päivittää ja uudistaa osaamista työelämän osaa-
mistarpeiden muuttuessa.

Vastaajista 46 prosenttia arvioi Suomen talous-
tilanteen heikkenevän lähivuosina. Talouskasvu
hidastuu selvästi ja taantumaa pidetään todennä-
köisenä tarkastelussa olevalla ajanjaksolla 2019-
2023. Tällä pelätään olevan kielteisiä vaikutuksia
amatillisen koulutuksen resurssisiin ja opiske-
lijoiden työllistymiseen. Mahdollisuudet koko-
naisrahoituksen kasvattamiseen heikkenevät ja
paineet rahoitusleikkauksiin kasvavat.

Ammatillisen koulutuksen rahoituksen kehitys

Tarkastelussa olevista muutosvoimista vaikutusil-
taan kielteisimpänä koulutuksen järjestäjät pitävät
amatillisen koulutuksen rahoituksen kehitystä.
Yli puolet vastaajista arvioi, että rahoituksen
kehitys vaikuttaa kielteisesti tai erittäin kielteisesti
heidän toimintaansa. Tämä johtuu erityisesti rahoit-
uksen ennakoimattomuudesta. Yleinen kustan-
nustason nousu sekä riittämätön perusrahoitus
eivät kata yhä moninaisempia asiakkaiden tarpeita
ja koulutuksen järjestäjien veloitteita.

Runsas kolmannes koulutuksen järjestäjistä
ennakoi, että ammatillisen koulutuksen rahoituksen
kehityksellä on myönteisiä vaikutuksia heidän
toimintaansa. Uusi rahoitusjärjestelmä kannustaa
tulokselliseen ja vaikuttavaan toimintaan. ◇

Yrityksille joustavasti osaavaa työvoimaa ruotsinkielisellä Pohjanmaalla

 petus- ja kulttuuriministeriö myönsi vuoden 2018 lopulla harkinnanvaraisesti korotusta perusrahoitukseen koulutuspilotointeja varten. Rahoitusta sai myös Yrkesakademien i Österbotten, jonka pilotoinnit käynnistettiin Närpiön yksikössä.

Pohjanmaalla on pulaa osaavasta työvoimasta ja aloite nopeasti työllistäviin koulutuksiin tuli työnantajilta. Piloteissa kehitettiin ammatilliseen koulutukseen toimintamalleja työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmien ratkaisemiseen ja työllistymisen tukemiseen. Tarkoituksena oli tarjota tutkinnon osia ja niitä pienempiä kokonaisuuksia.

Erytisesti Närpiön alueella työttömyysaste on alhainen, vain 4,2% (heinäkuun 2019). Pohjanmaalla kasvihuoneyritykset työllistävät kukin 50-100, pääasiassa ulkomaalaistaustaista työntekijää ympärivuotisesti. Vieraskielisille työntekijöille (vietnam, ukraina, serbokroaatti) oli tarve saada työnjohtajia kustakin kieliryhmästä.

- Työnantajien kanssa käytyjen keskustelujen perusteella sopivimmiksi koulutusmoduuleiksi valikoituivat liiketoiminnan perustutkinnon osat, joissa osaamisvaatimukseen kuuluu mm. myynti-, asiakas- ja henkilöstöpalveluja sekä digi- ja toimisto-ohjelmien osaamista, kertoo opettaja **Carina Storhannus** YAN Närpiön yksiköstä.

Koulutuksessa esiin tulleita haasteita ratkaistiin asiakaslähtöisesti. Jos koulutettavat eivät selvinneet ruotsin tai suomen kielellä, järjestettiin heille esim. vietnaminkielinen tulkki. Näin koulutuksessa tarvittava asiasisältö saatiin selvitettyä ja kotimaisten kielten opiskelua jatkettiin työn ohessa.

- Se ei ollut helppoa, mutta siitäkin selvittiin, sanoo Storhannus.

Myös alanvaihtajat huomioitiin pilotoinnissa. Kasvihuoneyritykset ovat tyypillisesti ensimmäisiä työpaikkoja maahanmuuttajille ja kaikki eivät välttämättä jää alalle.

- Pohjanmaan metalli- ja logistiikka-alan yritykset tarvitsevat jatkuvasti osaavaa työvoimaa ja tällainen matalan kynnyksen koulutus sopi heidänkin tarpeisiinsa erinomaisesti, sanoo kone- ja tuotantotekniikan opettaja **Niklas Thomasfolk**.

Myös näiden yritysten kanssa käytiin neuvotteluja siitä, millaisia valmiuksia työnhakijoiden pitää kehittää, jotta heidät voidaan työllistää. Tällä tavoin saatiin sopivat tutkinnon sisällöt valikoitua tällekin alalle.

Koulutuspäällikkö **Kjell Langels** on tyytyväinen saavutettuihin tuloksiin.

- Pilotoinnissa saadut hyvät kokemukset ovat vastanneet hyvin yritysten työvoimatarpeisiin. Kun tähän lisätään vielä kielikoulutusta, on työllistymiskynnys entistä matalampi, Langels sanoo.

Hiilikädenjäljellä kohti parempaa tulevaisuutta

Perho Liiketalousopisto valmistaa koulutuksessa opiskelijoitaan kohtaamaan ilmastonmuutoksen tuomia tulevaisuuden haasteita. Vastuullisuuden periaatteita on tehty näkyväksi opetuksen sisältöihin, jotta opiskelijat olisivat valmistuessaan kykeneviä toimimaan kestävän kehityksen lähettiläinä omilla työpaikoillaan.

Opistolle myönnettiin vuonna 2018 OKKA-säätiön kestävän kehityksen sertifikaatti. Hakuprosessi kasvatti perholaiset miettimään ja mittaamaan sellaisen työn merkitystä, joka pienentää hiilidioksidipäästöjä.

- Tätä positiivista vaikutusta ympäristöön me kutsumme hiilikädenjäljeksi, kertoo rehtori **Juha Ojajärvi**.

Liiketoiminnan lehtori **Mirjami Lehkosen** mukaan ilmastovastuun tulisi näkyä nykyistä paremmin tutkinnon perusteissa, jolloin sen integroiminen opetukseen olisi helpompaa.

- Meillä vastuullisuus näkyy arvoissa, toimintaohjeissa ja johtamisessa. Voimme vaatia vastuullisuutta myös yhteistyökump-

paneiltamme, Lehkoinen toteaa.

Perholla on Malmilla oma pelto (Green City Farm), jossa kasvatetaan yhdessä ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävää ruokaa. Oppilaitos tekee lisäksi kumppanuusmaatalousyhteistyötä Herttoniemen ruokaosuuskunnan kanssa.

- Näihin toimintoihin on ollut helppo integroida opetusta. Meillä on monia luovia ja kestävästä kehityksestä kiinnostuneita opettajia, kertoo Lehkoinen.

Perhossa on tunnistettu sidosryhmien odotusten perusteella 12 eri vastuullisuusnäkökohtaa, jotka on jaoteltu neljään pääteemaan: kestävä koulutus, ympäristön kunnioittaminen, hyvinvoiva henkilöstö ja tasapainoinen talous.

Tänä vuonna on Perhossa teetetty ensimmäisen Global Reporting Initiative (GRI) standardien mukainen vastuullisuusraportti, johon on kuvattu vuosina 2017-2019 tehtyä vastuullistyötä. Raportoinnin avulla tehdään toimintaa mitattavaksi, jolloin sitä voidaan myös parantaa. Toiminnan vastuullisuusraportointia on tarkoitus jatkaa tulevaisuudessa kahden vuoden välein.

Uusi rahoitusjärjestelmä peruseriaatteiltaan toimiva

Koulutuksen järjestäjiä pyydettiin arvioimaan, kuinka rahoitusjärjestelmä vuonna 2022 täysimääräisesti voimaan tullessaan tukee sille asetettujen tavoitteiden toteutumista. Rahoitusjärjestelmän tavoitteena on:

- tukea koulutuksen järjestäjien laadukasta toimintaa
- ohjata koulutuksen toteuttamista vastaamaan työmarkkinoiden kysyntää
- tehostaa opiskelijoiden tutkinnon tai sen osan suorittamista
- edistää työllistymistä
- edistää jatko-opintoihin siirtymistä.

Kokonaisuudessaan koulutuksen järjestäjät pitivät uutta, vaikuttavuuden vahvistamiseen tähtäävää rahoitusjärjestelmää peruseriaatteiltaan hyvänä. Kaikkein parhaiten sen arvioidaan ohjaavan opiskelijoiden tutkinnon tai sen osien suorittamisen tehostamista. Samoin järjestelmällä katsotaan olevan selkeää vaikutusta koulutuksen toteuttamiseen työmarkkinoiden kysyntää vastaavasti. Vastaajista lähes 90 prosenttia on täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että uusi rahoitusjärjestelmä tukee näiden tavoitteiden toteutumista.

Rahoitusjärjestelmän työllistymistä edistävä vaikutus jakaa järjestäjien näkemyksiä. Vastaajista 71 prosenttia katsoo rahoitusjärjestelmän tukevan tätä tavoitetta. Päinvastaista mieltä on 29 prosenttia koulutuksen järjestäjistä. Vastauksissa todetaan, että työllistyminen rahoituksen kritee-

rinä asettaa koulutuksen järjestäjät epätasa-arvoiseen asemaan kasvukeskuksissa ja seutualueilla. Työllistymisen mahdollisuudet vaihtelevat merkittävästi eri puolilla Suomea, jolloin työllistymisen kriteerinä ei suoraviivaisesti kerro koulutuksen laadusta tai vaikuttavuudesta.

Siitä, miten rahoitusjärjestelmän katsotaan tukevan koulutuksen järjestäjien laadukasta toimintaa, näkemykset jakautuvat voimakkaasti. Vastaajista 62 prosenttia on täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että rahoitusjärjestelmä tukee laadukasta toimintaa. Jokseenkin tai täysin eri mieltä on 38 prosenttia vastaajista. Keskeisenä syynä tähän pidetään rahoituksen ennakoinnattomuutta, lyhytjänteisyyttä ja pohjautumista liiaksi hakuihin uudessa järjestelmässä. Vastaajien mukaan perusrahoituksen osuuden nostaminen parantaisi toiminnan vakautta ja edistäisi pitkäjänteistä kehittämistä. Myös strategiarahoituksen kriteerejä tulisi uudistaa siten, että rahoitusta voitaisiin käyttää toiminnan kehittämiseen koulutuksen järjestäjän omista strategisista lähtökohdista.

Koulutuksen järjestäjistä 66 prosenttia on täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että rahoitusjärjestelmä edistää jatko-opintoihin siirtymistä. Reilu kolmannes on tästä jokseenkin tai täysin eri mieltä. Vastausten mukaan etenkin erityisoppilaitokset eivät koe mittaria heidän toimintaansa tukevana. Yleisesti rahoitusjärjestelmä ohjaa jatko-opintoihin, mutta melko harvalle erityisoppilaitoksen opiskelijalle tämä on mahdollista. ◇

Ammatillisen koulutuksen uusi rahoitusjärjestelmä

Strategiarahoitus (enintään 4% kokonaisrahoituksesta)

Laskennallinen rahoitus (vähintään 96% kokonaisrahoituksesta)

50 %
Perusrahoitus
opiskelijavuodet

Luo

- edellytykset sille, että koulutusta on saatavissa kaikilla aloilla ja kaikille opiskelijoille
- ennakoitavan perustan tutkintojen ja koulutuksen järjestämiselle

Kannustaa

- kohdentamaan koulutusta aloille, joilla on työvoimatarvetta
- huolehtimaan koulutuksen työelämävastaavuudesta ja laadusta
- tarjoamaan edellytyksiä jatko-opintoihin

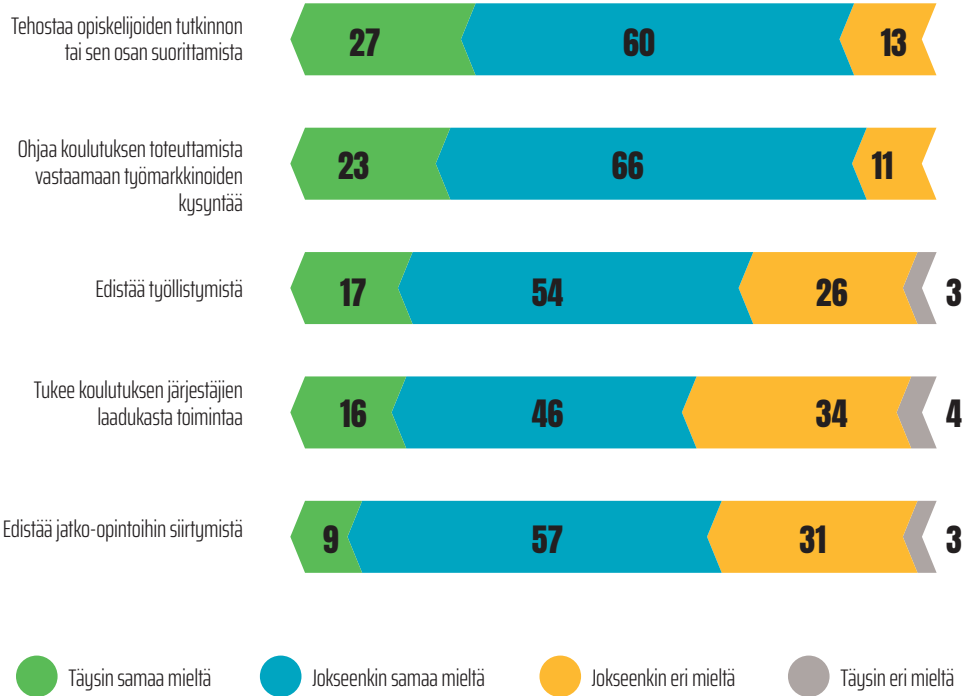
35 %
Suoritusrahoitus
tutkinnot ja niiden osat

Ohjaa ja kannustaa

- suuntaamaan koulutusta ja tutkintoja osaamistarpeiden mukaisesti
- tehostamaan opintoprosesseja
- suorittamaan tutkintoja ja niiden osia asetettujen tavoitteiden mukaisesti

15%
Vaikuttavuusrahoitus
työllistyminen, jatko-opinnot, palaute

Ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmän toimivuus (%)

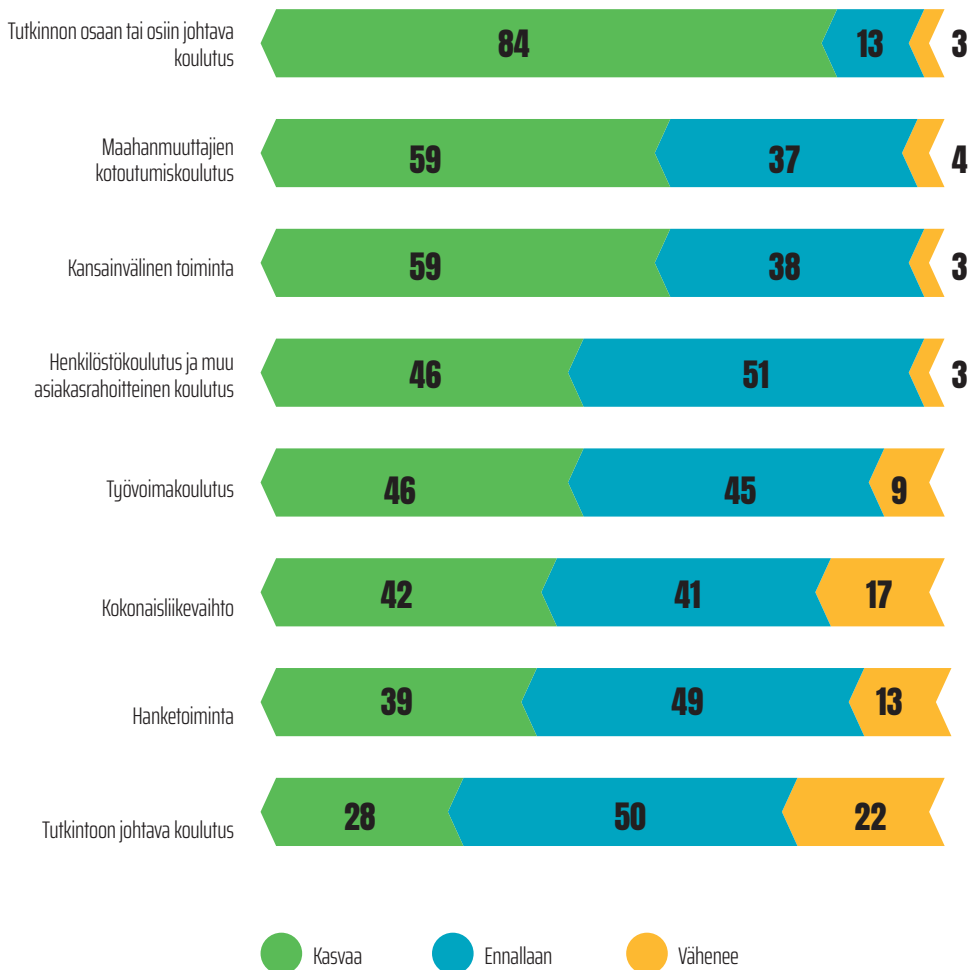
”

Kokonaisuudessaan koulutuksen järjestäjät pitävät uutta, vaikuttavuuden vahvistamiseen tähtäävää rahoitusjärjestelmää peruseriaatteiltaan hyvänä.

Ammatillisen koulutuksen toimintojen kehitysnäkymät

Taulukko 6

Ammatillisen koulutuksen eri toimintojen kehitysnäkymät vuosina 2019-2023 (%)

Ammatillisen koulutuksen uudistuksella, rahoitusuudistuksella ja rahoituksen kehityksellä on vaikutuksia koulutuksen järjestäjien toiminnan suunnitteluun, strategiisiin valintoihin ja liikevaihdon kehitykseen. Järjestäjiä pyydettiin arvioimaan, kuinka organisaation eri toiminnot kehittyvät aikavälillä 2019-2023.

Järjestäjistä 42 prosenttia arvioi liikevaihtonsa kasvavan ja 41 prosenttia sen pysyvän ennallaan.

Laskua liikevaihtoon ennakoiti 17 prosenttia järjestäjistä.

Kaikkein voimakkain painopisteen muutos tapahtuu tutkinnon osaan tai osiin johtavassa koulutuksessa. Koulutuksen järjestäjistä 84 prosenttia ennakoiti, että tutkinnon osaan tai osiin johtava koulutus kasvaa. Uusi ammatillinen koulutus mahdollistaa tutkinnon osien suorittamisen aiempaa joustavammin ja uusi rahoitusjärjestelmä luo tähän kannustimet. Tutkinnon osien

Case

Savosta maailman ääriin

Kansainvälisyys kytkeytyy vahvasti Savon koulutuskuntayhtymä SAKKYn strategiassa tulevaisuuden toimintaympäristön muutoksiin. Uusi ammatillisen koulutuksen lainsäädäntö mahdollisti maksullisen tutkintokoulutuksen järjestämisen Euroopan unionin ja talousalueen ulkopuolella. SAKKYn omistama Savon Koulutus Oy kutsuttiin mukaan Omnia Education Partnerships Oy:n (OEP) osakkaaksi vuonna 2016. Yhteenliittymän muodostavat Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnia, Kirkon Ulkomaanapu, Savon Koulutus Oy ja Suomen Yrittäjäopisto.

- SAKKYllä on tarjota koulutusvientiin mm. luonto- ja ympäristöalan, metsätalouden sekä logistiikka-alan erityisasiantuntijuutta, kuvaa tulosaluejohtaja **Timo Lampinen** SAKKYsta.

- Koulutusviennin herättämää kiinnostusta kuvaa se, että kartoituksen tuloksena yli 90 SAKKYn asiantuntijaa ilmoitti olevansa käytettävissä kansainvälisiin

koulutustehtäviin, kertoo apulaisrehtori **Jukka Kosunen**.

Opiskelijoiden ja henkilöstön kansainvälisyysosaamista kasvattaa myös Word Skills -kilpailutoimintaan osallistuminen. Savon ammattiopisto on toteuttanut mm. lentokonehuollon, teräsrakentamisen ja ravintolapalvelun huippuosaamisen Word Skills -valmennusleirejä, joihin on osallistunut useiden maiden opiskelijoita.

Kansainväliset opiskelija-, opettaja- ja asiantuntijaliikkuvuusjaksot on rahoitettu EU:n Erasmus+ -ohjelmasta sekä kuntayhtymän omaan budjettiin varatusta resursista. Vuonna 2018 ulkomaille lähti 139 opiskelijaa ja 86 henkilöstön edustajaa. Vastavasti ulkomailta kuntayhtymään tuli 110 opiskelijaa ja 91 asiantuntijaa.

Tavoitteena on kasvattaa kansainvälistä liikkuvuutta entisestään ja siksi kansainvälisten asioiden koordinaattorit toimivatkin useissa eri verkostoissa. Uusimpana avauksena on koulutusyhteistyö Kuopion ystävyyskaupunki Shanghai Pudongin kanssa.

merkitys korostuu uuden osaamisen hankkimisessa jatkuvan oppimisen vahvistuessa.

Järjestäjistä 59 prosenttia arvioi kansainvälisen toiminnan kasvavan. Tähän saattaa vaikuttaa, että Erasmus-ohjelman rahoituksen odotetaan kaksinkertaistuvan EU:n seuraavalla ohjelmakaudelle vuosina 2021-2027. Myös koulutusviennin kasvu voi olla syynä kansainvälisen toiminnan osuuden arvioituun kasvuun.

Maahanmuuton kotoutuskoulutuksen kasvua ennakoitiin 59 prosenttia vastaajista. Väestön ikäänty-

essä ja työikäisten määrän vähentyessä tarvitaan työperäistä maahanmuuttoa ratkaisemaan osajapulaa.

Vajaa 46 prosenttia uskoo työvoimakoulutuksen sekä henkilöstökoulutuksen ja muun asiakasrahoitteisen koulutuksen kasvavan.

Vastaajista 28 prosenttia arvioi tutkintoon johtavan koulutuksen kasvavan. Eri toiminnoista suhteellisesti eniten vähenee tutkintoon johtavan koulutuksen osuus. Rungas viidennes ennakoii kehityssuunnan olevan vähenevä. ◇

Henkilöstömäärä ennallaan

AMKE toteutti syksyllä 2018 jäsenkyselyn, jossa selvitettiin muun muassa ammatillisen koulutuksen rahoitusleikkausten vaikutusta oppilaitosten henkilöstömäärään. Tulosten mukaan leikkaukset ovat johtaneet viiden vuoden aikana kaikkiaan noin 15 prosentin henkilöstövähennyksiin ammatillisissa oppilaitoksissa.

Ammattiosaamisen barometrissä koulutuksen järjestäjiä pyydettiin arvioimaan, miten henkilöstömäärä ammatillisissa oppilaitoksissa kehittyy aikavälillä 2019-2023. Vastausten mukaan kehitys vaihtelee jonkin verran eri henkilöstöryhmien osalta. Henkilöstömäärän ennakoidaan pääosin pysyvän nykytasolla. Kasvu kohdistuu erityisesti opiskelijahuollon tehtäviin sekä opetus- ja ohjaustehtäviin.

Kyselyn mukaan osa koulutuksen järjestäjistä joutuu päättäneiden rahoitusleikkausten seurauksena sopeuttamaan toimintaansa vielä tulevinakin vuosina muun muassa henkilöstömäärää supistamalla. Vähennyksiä voidaan toteuttaa irtisano-

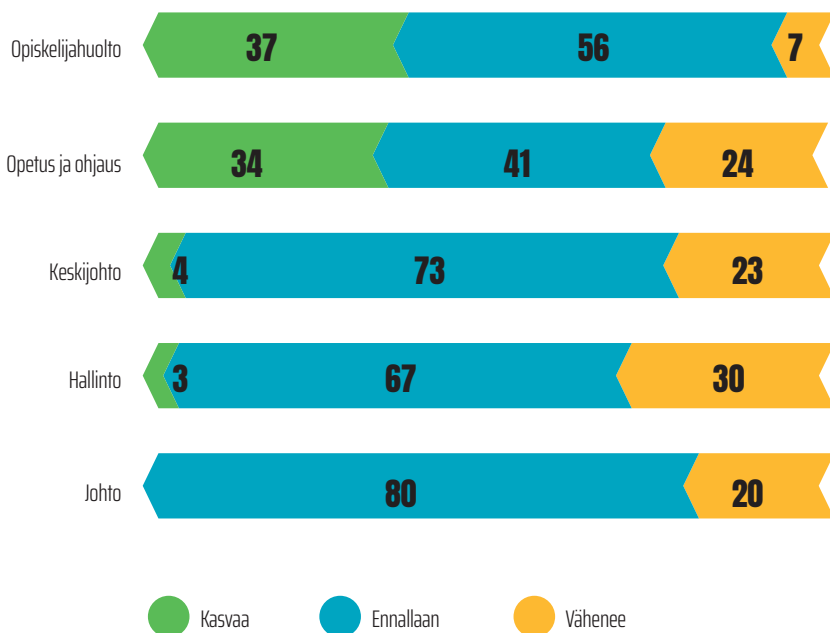
misten lisäksi tai niiden sijaan esimerkiksi hyödyntämällä luonnollista poistumaa tai vähentämällä määräaikaista henkilöstöä.

Lähivuosina suhteellisesti eniten henkilöstön lisäystarvetta on opiskelijahuollossa. Koulutuksen järjestäjistä 37 prosenttia arvioi opiskelijahuollon tehtävissä olevan henkilöstömäärän kasvavan. Opetus- ja ohjaustehtävissä toimivan henkilöstömäärän kasvua ennakoitiin runsas kolmannes vastaajista. Toisaalta joka neljäs koulutuksen järjestäjä arvioi, että opetus- ja ohjaushenkilöstön määrä vähenee vuoteen 2023 mennessä.

Vastausten mukaan suhteellisesti eniten lähivuosina supistuu hallinnon tehtävissä toimivien henkilöiden määrä. Vajaa kolmannes koulutuksen järjestäjistä ennakoii henkilöstömäärän vähenemisen näissä tehtävissä.

Valtaosa vastaajista arvioi keskijohdon ja johdon henkilöstömäärän pysyvän nykytasolla. Koulutuksen järjestäjät ovat jo aiemmin vähentäneet näissä tehtävissä toimivaa henkilöstöä. ◇

Arvio henkilöstömäärän kehityksestä ammatillisessa koulutuksessa vuosina 2019-2023 (%)

Henkilöstömäärän ennakoidaan pääosin pysyvän nykytasolla. Kasvu kohdistuu erityisesti opiskelijahuollon tehtäviin sekä opetus- ja ohjaustehtäviin.

Toimitilojen neliömäärä vähenee

Selkeänä kehityssuuntana on, että vuotta 2023 mentäessä koulutuksen järjestäjät siirtyvät toimitilojen ja kiinteistöjen osalta pienempiin neliömääriin. Vastaajista 67 prosenttia arvioi neliömäärän vähenevän. Tämä johtuu muun muassa opiskelijamäärien ja rahoituksen muutoksista. Tarpeettomaksi jäävät kiinteistöt pyritään myymään, vuokraamaan tai ne puretaan.

Oppimista työpaikoilla lisätään, mikä osaltaan vähentää koulutuksen järjestäjien omien tilojen tarvetta. Samanaikaisesti yritysten ja työpaikkojen rooli oppimisympäristöinä kasvaa merkittävästi. Näin ennakoii 87 prosenttia vastaajista. Oppilaitoksen ja työelämän yhteisten toiminta- ja kiinteistöratkaisujen arvioi lisääntyvän

57 prosenttia järjestäjistä.

Olemassa olevien toimitilojen ja kiinteistöjen saneeraustarve kasvaa lähivuosina 37 prosentilla koulutuksen järjestäjistä. Usein syynä korjaus- ja rakentamiseen on rakennus- ja talotekniikan tulo teknisen käyttöikänsä päähän. On myös tarvetta uudistaa tiloja vastaamaan paremmin toiminnan nykyisiä tarpeita.

Joka neljäs järjestäjä aikoo lisätä oppilaitoksen toimitilojen ja kiinteistöjen uudisrakentamista. Syynä uudisrakentamiseen on esimerkiksi tilojen käytön tehostaminen rakentamalla monikäyttöisiä tiloja ja keskittämällä koulutusta. Vanhoja kiinteistöjä luovutetaan tai puretaan rakentamisen alta pois. ◇

Työelämäyhteistyö vahvistuu entisestään

Ammattiosaamisen barometrissa selvitettiin koulutuksen järjestäjien näkemyksiä työelämäyhteistyön kehityksestä. Uudistuneessa ammatillisessa koulutuksessa työelämässä oppimista pyritään lisäämään entisestään. Vastausten mukaan yhteistyön odotetaan kasvavan ja vahvistuvan lähivuosina monin tavoin.

Järjestäjistä 85 prosenttia arvioi, että oppisopimukseen liittyvä työelämäyhteistyö kasvaa seuraavan viiden vuoden aikana. Voimakasta kasvuennustetta selittää oppisopimuksen käytön muutos aiempaa joustavammaksi. Oppisopimus voidaan tehdä koko tutkinnon lisäksi esimerkiksi tutkinnon osiin tai sitä pienempiin kokonaisuuksiin. AMKE selvitti kesällä 2019 jäsenkyselyllä

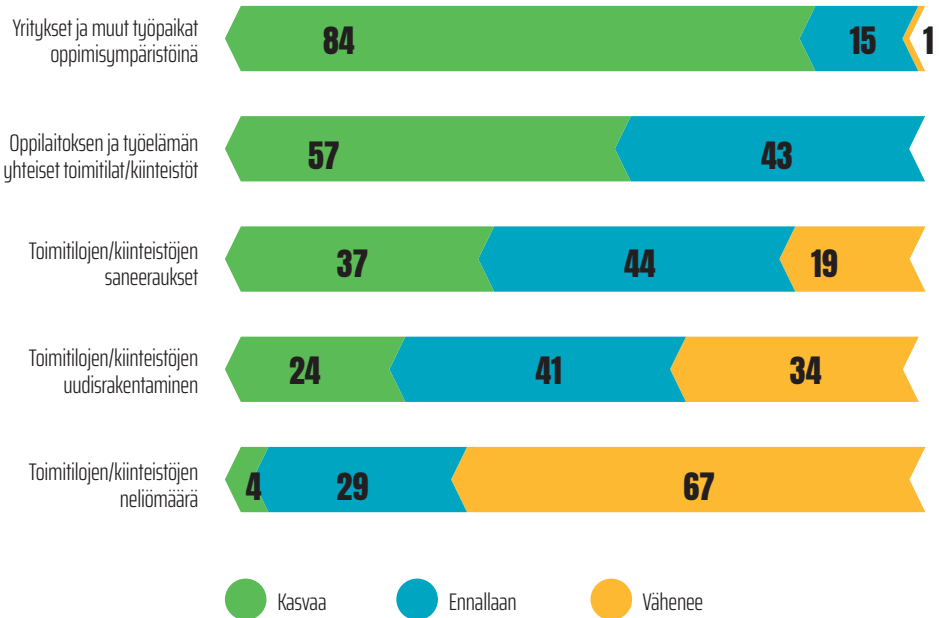
kesäajan käyttöä ammatillisissa oppilaitoksissa. Kyselyn mukaan erityisesti oppisopimuksen käyttö kesän ajaksi kasvoi vuonna 2019.

Noin kolme neljästä vastaajasta uskoo kumppanuussopimukseen liittyvän yhteistyön työelämän kanssa kasvavan. Kumppanuussopimuksilla tarkoitetaan koulutuksen järjestäjän ja yrityksen tai muun organisaation välistä sopimusta tavoitteellisesta ja pitkäjänteisestä yhteistyöstä.

Vastaajista 66 prosenttia ennakoii tarpeen työpaikkaohjaajakoulutukselle kasvavan, kun työpaikalla tapahtuva oppiminen lisääntyy.

Koulutusoppiminen on jo tällä hetkellä yksi yleisimmistä ammatillisen koulutuksen ja yritysten välisistä yhteistyömuodoista. Järjestäjistä 60 prosenttia arvioi koulutusoppimukseen liittyvän yhteistyön kasvavan ▶

Arvio toimitilatarpeiden kehityksestä ammatillisessa koulutuksessa vuosina 2019-2023 (%)

”

Vastaajista 67 prosenttia arvioi toimitilojen neliömäärän vähenevän. Tämä johtuu muun muassa opiskelijamäärien ja rahoituksen muutoksista.

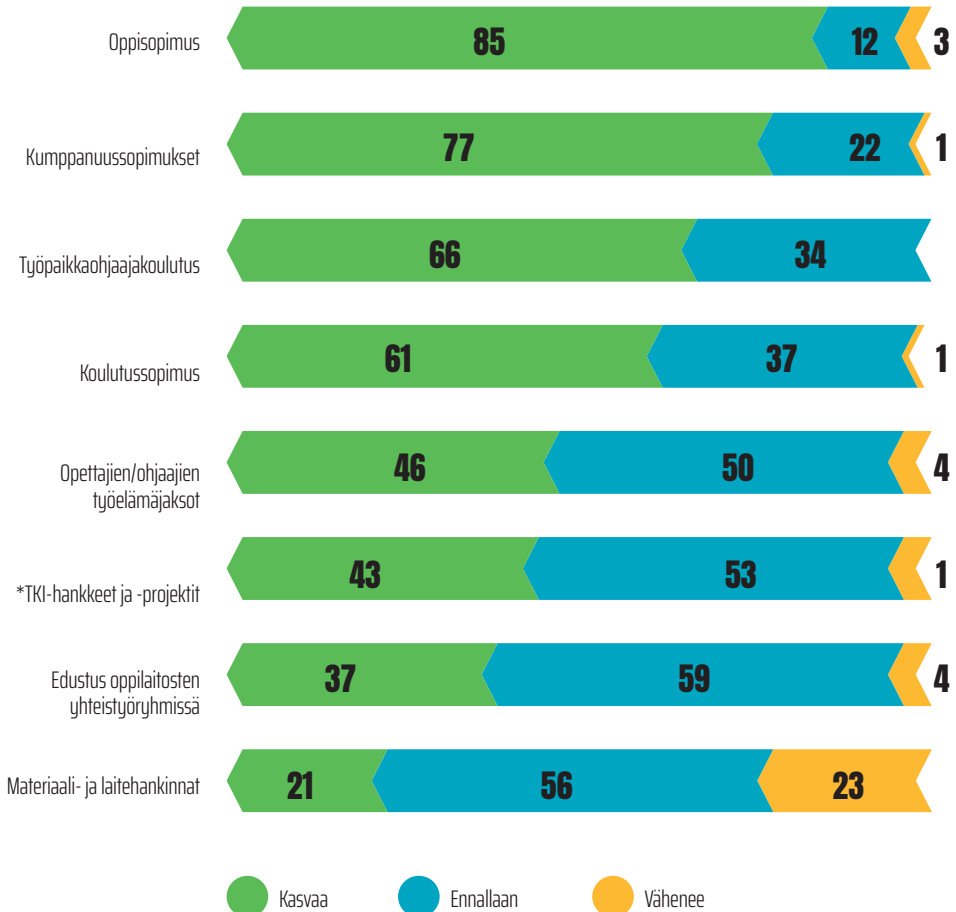
tulevina vuosina. Koulutussojimus on ei-työsopi-
mussuhteinen työpaikalla tapahtuvan oppimisen
muoto. Siinä opiskelijalle ei makseta palkkaa, eikä
työnantaja saa koulutuskorvausta.

Materiaali- ja laitehankintoihin liittyvä yhteistyö

on ainoa työelämäyhteistyön muoto, jonka enna-
koidaan vähenevän hieman seuraavan viiden
vuoden aikana. Tarve vähenee, kun oppimista
tapahtuu yhä enemmän työelämässä ja työelämä-
kumppanin laitteita voidaan hyödyntää. ◇

Taulukko 9

Ammatillisen koulutuksen ja työelämän yhteistyön kehitysnäkymät vuosina 2019–2023

Yrittäjyyttä verkostoissa

Espossa perustettiin keväällä 2018 seitsemän toimijan muodostama Business Espoo -palveluverkosto Espoon ja sen lähikuntien yrityksille ja yrittäjille. Tavoitteena on lisätä työpaikkoja ja elinvoimaa Espooseen tuottamalla asiakaskeskeisiä, laadukkaita ja kustannusvaihtuvia yritys- ja yrittäjäpalveluita. Business Espooseen kuuluvat Espoon kaupunki, Espoo Marketing Oy, Espoon Yrittäjät, Helsingin seudun kauppakamari, Omnia, Uudenmaan TE-toimiston yrityspalvelut sekä YritysEspoo. Omnian rooli verkostossa on vastata yritysten ja yrittäjien osaamisen kehittämisen tarpeisiin sekä tukea ja vahvistaa työllisyyden kehittymistä alueella.

Tulevaisuudessa yrittäjyydessäkin yhä tärkeämpään rooliin nousee sosiaalisten verkostojen luominen, yhteistyössä toimiminen ja toisilta oppiminen. Yksinyrittäjillä korostuu usein tarve lisäosaamiselle mm. asiakkuuksien rakentamisessa ja kehittämisessä sekä tuotteistamisessa ja markkinoinnissa. Tähän tarpeeseen Omnia ja Espoon Yrittäjät päättivät yhteistuumin käynnistää Yksinyrittäjäakatemiaa, joka on osa Business Espoo -verkostoa.

Yksinyrittäjäakatemia on Uudenmaan Yrittäjien konseptoima koulutusohjelma, jossa yrittäjä vahvistaa osaamistaan eri liiketoiminta-alueilla sekä kehittää yrityksenä toimintaa. Yrittäjä suorittaa valitse-

mansa ammatti- tai erikoisammattitutkinnon oppisopimuksella. Opiskelijalle nimetään yrittäjämentori, joka tukee oppisopimuksen aikaista oppimista.

Also in English, please

Espoon alue on Suomen kansainvälisintä ja monikulttuurisinta. Asukasluvun kasvusta 80 prosenttia on vieraskielisiä. Avointen työpaikkojen lisääntymisestä huolimatta on vieraskielisten työttömyys lähes 35 prosenttia. Tilannetta on korjattava koulutustoimijoiden ja elinkeinoelämän yhteistyöllä.

Valtaosa alueen uusista yrityksistä on ulkomaalaistaustaisten perustamia. Omnia tavoittelee englanninkielisen koulutustarjonnan laajentamista vastataksien paremmin työ- ja elinkeinoelämän tarpeisiin.

Omnian liiketoimintajohtaja ja Business Espoon johtoryhmän jäsen **Riikka-Maria Yli-Suomun** mukaan englanninkielinen tutkintotarjonta turvaisi alueen monipuolista elinkeinorakennetta.

- Yrittäjyyden opiskelu antaa käytännön eväät liiketoiminnan käynnistämiseen ja itsensä sekä muiden työllistämiseen, Yli-Suomu sanoo. Hän katsoo, että kaupan ja hallinnon alan ammatti- ja erikoisammattitutkintojen englanninkielinen koulutustarjonta on tulevaisuuden kriittinen menestystekijä alueen arkipalvelujen turvaamiseksi.

Yhteistyö ammattikorkeakoulujen kanssa tiivistyy

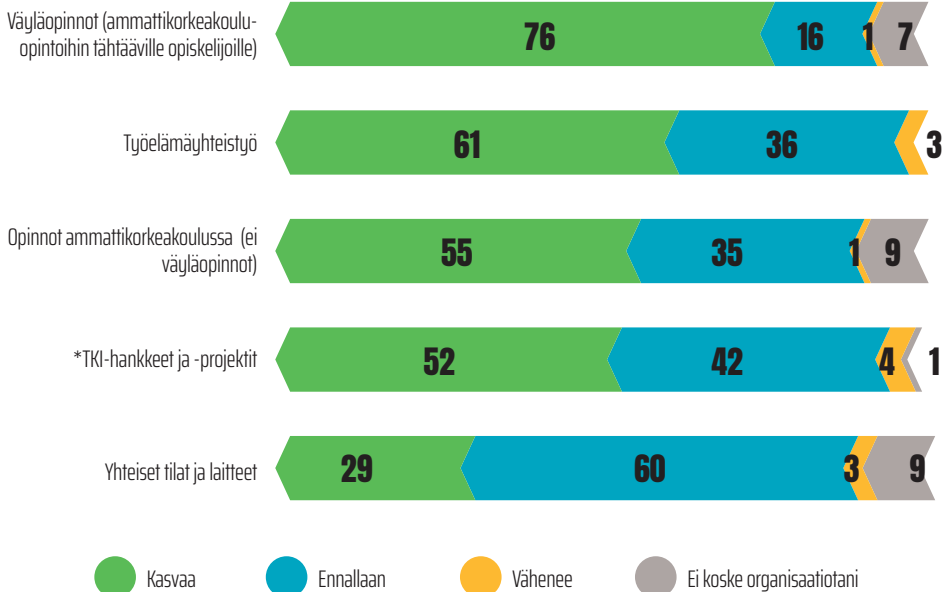
Ammatillisen koulutuksen järjestäjät arvioivat yhteistyön ammattikorkeakoulujen kanssa tiivistyvän monin tavoin lähivuosina.

Vastaajista kolme neljästä ennakoii väyläopintoihin liittyvän yhteistyön kasvavan. Väyläopinnoilla tarkoitetaan opintoja, joiden avulla opiskelija voi jo lukio- tai ammattiopintojensa

aikana tutustua ammattikorkeakouluopintoihin ja ammattikorkeakoulussa opiskeluun. Väyläopinnot on suunniteltu erityisesti opiskelijoille, jotka tähtäävät opiskelupaikkaan ammattikorkeakoulussa. Ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmä kannustaa koulutuksen järjestäjiä väyläopintoihin liittyvään yhteistyöhön ammattikorkeakoulujen kanssa.

Taulukko 10

Ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen yhteistyön kehitysnäkymät vuosina 2019 – 2023 (%)

Toimivien väylien kehittämisessä on kyse myös ammatillisen koulutuksen vetovoimasta. TATin Nuorten tulevaisuusraportin mukaan lähes 40 prosenttia ammattiin opiskelevista suunnittelee hakevansa ammattikorkeakouluun opiskelemaan valmistumisensa jälkeen.

Yli puolet järjestäjistä ennakoi työelämäyhteistyöhön, ammattikorkeakoulussa tapahtuviin opintoihin sekä tutkimus-, kehitys- ja innovaatio-toimintaan liittyvän yhteistyön kasvavan. ◇

Lähes 40 prosenttia ammattiin opiskelevista suunnittelee hakevansa ammattikorkeakouluun opiskelemaan valmistumisensa jälkeen.

Case

Väyläopintoja Pasilassa

Business College Helsinki (BC) ja Haaga-Helia AMK ovat sopineet väyläopinnoista, joiden tavoitteena on tarjota liiketoiminnan sekä tieto- ja viestintätekniiikan perustutkinto-opiskelijoille mahdollisuus siirtyä sujuvasti ammatillisesta koulutuksesta ammattikorkeakouluopintoihin. Väyläopintojen kautta valmistumisaika tradenomiksi lyhentyy noin vuodella.

- Valinta väyläopintoihin edellyttää opiskelijalta hyvää opiskelumenestystä niin aiemmista, muualla hankituista opinnoista, kuin myös liiketoiminnan sekä tieto- ja viestintätekniiikan perustutkinnon opinnoista, kertoo koulutusjohtaja **Antti Sirainen** BC:sta.

Haaga-Helien AMK:n tutkinto-opiske-

lijaksi hyväksyminen edellyttää opiskelijalta 60 opintopisteen laajuisia opintoja. Näistä noin 20 opintopistettä suoritetaan avoimessa ammattikorkeakoulussa ja noin 40 opintopistettä osaamista kartoittavilla Haaga-Helia AMK:ssa suoritettavilla näytöillä. BC:n puolelta väyläopintoihin on osallistunut etupäässä aikuisopiskelijoita.

Siraisen mukaan ammatillinen koulutus antaa hyvän orientaation ammatilliseen sivistykseen sekä liiketalouden tai tieto- ja viestintätekniiikan jatko-opinnoille.

- Väyläopinnot ovat hyvä tapa tasata vaatimustason nousua siirryttäessä ammatilliselta ammattikorkeakouluun. Molempien oppilaitosten opettajat ovat työstäneet joustavat siirtymät mahdollistavaa yhteistä toimintamallia työpajoissa.

Yhteistyötä yliopistojen kanssa vaihtelevasti

Ammatillisen koulutuksen järjestäjistä 60 prosentilla on yhteistyötä yliopistojen kanssa, 40 prosentilla yliopistoyhteistyötä ei ole. Osalla koulutuksen järjestäjistä yliopistoyhteistyö on vakiintunutta, pitkäaikaista ja hyvin monipuolista. Osa on ottanut yliopistoyhteistyössä ensiaskeleensa esimerkiksi yksittäisissä yhteisissä tapahtumissa.

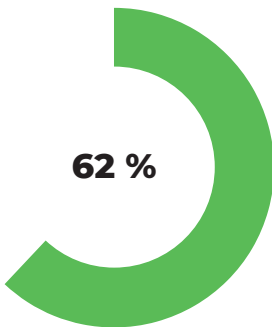
Ammatilliset oppilaitokset ja yliopistot tekevät monipuolista hankeyhteistyötä liittyen esimerkiksi eri alojen koulutuksen kehittämiseen, aluekehittämiseen, kansainvälistymisen kehittämiseen, teknologiakehitykseen ja oppimisympäristöjen kehittämiseen. Tyypillisesti

hankkeissa on mukana yliopiston ja ammatillisen oppilaitoksen lisäksi myös muita toimijoita, kuten ammattikorkeakoulu, kunta ja yrityksiä.

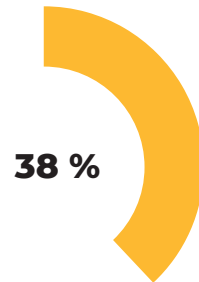
Ammatillisilla oppilaitoksilla ja yliopistolla on opetukseen, tiloihin ja laitteisiin liittyvää yhteistyötä. Oppilaitoksilla on esimerkiksi yhteisiä kampuksia. Myös oppimisympäristöt ja laitteet ovat joillakin osin yhteiskäytössä. Ammattiin opiskelevilla on mahdollisuus valita yliopiston tai avoimen yliopiston tarjonnasta kursseja. Yhteistyötä tehdään myös muun muassa opettajankoulutuksessa, johtamisen kehittämässä ja henkilöstön osaamisen kehittämässä. ◇

Taulukko 11

Ammatillisen koulutuksen ja yliopistojen yhteistyön yleisyys

On yliopistoyhteistyötä

Ei yliopistoyhteistyötä

Matkailualan korkeakouluyhteistyö vahvistuu Lapissa

Lapin alueella tehdään monipuolista yhteistyötä ammatillisen koulutuksen ja korkeakoulujen välillä. Alueella toimii Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutin asiantuntijayhteisö, jonka muodostavat Lapin yliopiston ja Lapin ammattikorkeakoulun matkailukoulutusta tarjoavat yksiköt sekä REDUn ja Lappian matkailu- ja liitännäisalat.

Tällä hetkellä kehitetään oppimis- ja osaamispolkuja helpottamaan joustavia siirtymiä ammatilliselta korkea-asteelle. Lapin ammattikorkeakoulun MTI:n osaamispäällikkö **Anu Harju-Myllyahon** mukaan työelämässä toteutettavista yhteistyöprojekteista on saatu hyviä kokemuksia.

-Erialaisten yhteisten matkailualan tapahtumien järjestämisessä on opiskelijoilla ollut erinomainen tilaisuus oppia toisiltaan ja tutustua alan työtehtäviin, Harju-Myllyaho toteaa.

TKI-puolella tehdään yhteistyötä jatkuvasti. Uusimpana avauksena on REDUn hallinnoima Lappi Luxus – palveluja ja tuotteita lappilaiseen hyvinvointimatkailuun - hanke, jossa tuodaan yhteen luonnontuote-, hyvinvointi- ja matkailualan yrityksiä.

Harju-Myllyaho näkee ammatillisen ja korkea-asteen koulutusten yhteistyön olevan murrosvaiheessa ja vahvistuvan entistään tulevaisuudessa.

Haastatellut henkilöt

Ene Härkönen

projektipäällikkö
Tampereen Aikuiskoulutuskeskus

Faisal Irsan

opiskelija
Tampereen Aikuiskoulutuskeskus

Kjell Langels

koulutuspäällikkö
Yrkesakademin i Österbotten

Carina Storhannus

opettaja
Yrkesakademin i Österbotten

Niklas Thomasfolk

opettaja
Yrkesakademin i Österbotten

Mirjami Lehikoinen

liiketoiminnan lehtori
Perho Liiketalousopisto

Juha Ojajärvi

rehtori
Perho Liiketalousopisto

Jukka Kosunen

apulaisrehtori
Savon koulutuskuntayhtymä SAKKY

Timo Lampinen

tulosaluejohtaja
Savon koulutuskuntayhtymä SAKKY

Riikka-Maria Yli-Suomu

liiketoimintajohtaja
Espoon seudun koulutuskuntayhtymä OMNIA

Antti Sirainen

koulutusjohtaja
Business College Helsinki

Anu Harju-Myllyaho

osaamispäällikkö
Lapin ammattikorkeakoulu

**Raportti verkossa:
amke.fi/ajankohtaista/julkaisut**

AMKE

Ammattiosaamisen kehittämissyhdistys AMKE ry
Siltasaarenkatu 12, 00530 Helsinki